

співацької позиції (спів «на горлі», «носовий призвук»), «в'яла» атака звука, недостатнє володіння співацьким диханням (переважає ключичне дихання), відсутній кантилений спів, невиразна вокальна мова, допускаються неточності у відтворенні ритму та темпу творів, відсутнє уміння фразування, нерозвинена виконавська культура.

Отже, зазначені критерії та рівні надають можливість проведення діагностичної роботи щодо оцінювання сформованості основ вокальної культури молодших школярів, що є перспективою наших подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гавриленко Л. М. Методика формування основ вокальної культури молодших школярів у школах мистецтв: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. К., 2010. 35 с.
2. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року, 2016. URL.: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934> (дата звернення: 11.10.2023).
3. Лобова О.В., Петреску Я.В. Вокальна культура молодшого школяра як феномен мистецької освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології* : Науковий журнал. № 10. Суми : СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2021. С. 330-341.

Ірина ПАЦАЛЮК

*доцент кафедри образотворчого мистецтва,
дизайну та методики їх навчання
Тернопільського національного педагогічного
університету імені Володимира Гнатюка
Тернопіль, Україна*

Ірина PATSALIUK

*PhD (Pedagogy), Associate Professor
of Volodymyr Hnatiuk Ternopil
National Pedagogical University
Ternopil, Ukraine
irapatsaliuk@gmail.com*

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОПАНУВАННЯ КОЛЬОРОМ У НУШ

METHODOLOGICAL ASPECTS OF MASTERING COLOR IN NEW UKRAINIAN SCHOOL

Мистецька освітня галузь у НУШ передбачає реалізацію освітніх завдань, пов'язаних із формуванням особистості дитини серед яких – художньо-естетичний розвиток, формування світоглядних орієнтацій, компетенцій у сфері художньої культури, виховання потреби у творчій самореалізації, творчій

презентації власних ідей, розвиток духовності дитини молодшого шкільного віку засобами національної та зарубіжної культурно-мистецької спадщини.

Повноцінно опановуючи курс «Мистецтва» дитина має можливість набути емоційно-естетичний досвід, сформувані культуру почуттів, позитивне ставлення до мистецьких цінностей, а також опанувати художньо-практичними вміннями. Означені якості стануть основою формування комплексу художніх компетентностей, які у свою чергу забезпечать здатність використовувати набуті знання та уміння у власній творчій діяльності та у процесі самоосвіти.

Важливо зауважити, що художні компетентності не виникають з нічого, вони формуються у процесі діяльності, діяльнісного ставлення дитини до мистецтва. У царині образотворчого мистецтва – це перш за все опанування кольором, адже колір визначальна ознака кожного з видів мистецтва.

Мета статті – виділити ключові практичні проблеми опанування кольором школярами НУШ та окреслити шляхи їх подолання.

Аналізуючи практику підготовки школярів, визнаємо проблему опанування кольором. Названа проблема має ряд причин: використання зошитів з друкованою основою; несистематична робота над опануванням специфіки та можливостей кольору (наприклад: створення складного кольору), над формуванням колористичних умінь із використанням різноманітних колористичних матеріалів у різних видах та жанрах мистецтва. Не менш важливою проблемою є перенесення вимог до академічного живопису чи рисунку на образотворчість дітей.

Щодо першої проблеми, то слід зауважити, якщо педагог систематично працює у зошитах з друкованою основою, то дітям дуже важко опанувати колір, колірну гармонію. У таких альбомах неможливо виконувати роботу фарбами, особливо у техніках відмінних від лесування, таких як аль-прима, багатшаровий живопис, інших художніх техніках, у тому числі і графічних чи мішаних. Другою не менш суттєвою проблемою, яка виникає при роботі з зошитами – низький рівень розвитку творчих здібностей, так як досить часто діти займаються копіюванням, тобто не фантазують, а перемальовують.

На означену вище проблему звертає увагу і МОН, хоча не зовсім у тому ракурсі, яка виникає при систематичному використанні альбомів з друкованою основою: «Використання навчальних посібників, зошитів з друкованою основою, що доповнюють зміст підручників, є необов'язковим і може мати місце в освітньому процесі лише за умови дотримання вимог щодо уникнення перевантаження учнів та добровільної згоди усіх батьків учнів класу на фінансове забезпечення» [2, с. 2].

Наступна окреслена проблема вказує на хаотичний підхід при роботі з молодшими школярами. Не зважаючи на значну кількість наукових розвідок, публікацій практиків, досить часто у шкільних реаліях присутнє використання лише однієї фарби, мається на увазі гуаш, іноді акварель, це у кращому випадку. Спілкування з педагогами вказує на те, що в окремих випадках у дітей наявні лише фломастери, чи кольорові олівці, що також недопустимо. Для того щоб сформувати уявлення про колір діти мають працювати різними

матеріалами та у різних техніках, працювати не від випадку до випадку, а систематично, дотримуючись вимог Типової освітньої програми.

Формування уявлень про колір як основний засіб вираження форми налічує ряд методичних підходів, своєрідний симбіоз технологій, методів і прийомів, ігрових моментів, які у комплексі дають позитивний результат. Схематично цей комплекс можна означити наступним чином:

- методи, які сприяють розвитку сприйняття та емоційно-почуттєвої сфери;
- методи, які сприяють формуванню графічних та колористичних знань, умінь та навичок;
- методи, які сприяють розвитку творчості дитини.

Слід зауважити, що не зважаючи на описану градацію ці групи методів можливо та доцільно використовувати синхронно, адже колір сприймається очима, викликає емоції та почуття, вправління дають поштовх образотворчості.

Серед методів першої означено вище групи – спостереження у природі, аналіз та оцінка, бажано у формі бесіди чи діалогу, коментування, аналіз творів мистецтва з точки зору їх естетичних та художніх особливостей.

Як методичний прийом при аналізі колірної гами можемо використати загадки про колір: «Малював маленький Коля річку, океан і море. Що за кольори він взяв, бо намалював ще став» [1], вірші-характеристики кольору:

«Юний художник навчав дітвору:

Чисту фарбу розведу і на пензлик наберу,

Як веселку малювати – буду вчити дітвору.

Червоний, оранжевий, жовтий, зелений –

На білім папері розквітнуть у мене.

Блакитний, синій – чистий, ясний

Як небо погоже для всіх навесні.

Засяє веселка, водиці нап'ється,

Як радісно в небі веселці живеться.

Якого кольору не вистачає? (*Фіолетового*)» [1], порівняння-асоціації (синій – лід, холод; червоний – тепло, смачно, темні та світлі відтінки – зло та добро тощо), а також змішення різних видів сприйняття, «здатність відчувати смак звуків, чути колір, нюхати відчуття: Який на смак захід сонця? Який колір в мотиві найгучніший? Який найважчий? Який смак радості? Яке на дотик число 9?» [3].

Особливу роль на початковому етапі опанування знань про колір Т. Тихомирова відводить метафорі, оскільки, на думку автора, у ній відображається сутність дитячого мислення: на основі лише однієї ознаки дитина уявляє щось цілісне, яке згодом набуває нових характеристик, у тому числі і колірних. Надалі саме метафоричні уявлення стають своєрідними каталізаторами творчих проявів.

Діючи таким чином ми формуємо уявлення про природу кольору, вплив кольору, його гармоній на почуттєву сферу дитини, розуміння характеристик кольору, кольорової гами.

Особливу увагу слід звертати на формування графічних та колористичних знань, умінь і навичок. Навчаючи молодших школярів, використовують значну кількість прийомів опанування кольором. До них відносять ігри та експериментування на змішування кольорів, на проведення ліній різноманітної товщини, заливки, зафарбовування, вправи на оптичне змішування кольору, а також роботу з використання різноманітних нестандартних технік, притаманних живопису, графіці, ДПМ.

Такий комплексний підхід потребує і відповідних технологій навчання. Найбільш оптимальними вважаємо технології особистісного розвитку, оскільки використовуючи їх, враховуємо індивідуальність кожної дитини, її можливості. Відповідно, врахування особистісних характеристик передбачає диференціацію завдань та темпу їх виконання, створення умов для розвитку природних здібностей та комфортного середовища індивідуального розвитку, а також самостійності учнів у вирішенні типових та нестандартних ситуацій.

Висновки. Виділені у статті проблеми опанування кольором учнями НУШ можливо вирішити за умови використання комплексного підходу, описаного вище. Перспектива подальших розвідок полягає у вивченні кращих практик опанування кольором, їх систематизація та презентація серед вчителів образотворчого мистецтва, керівників мистецьких гуртків.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вивчаємо колір цікаво за Новим державним стандартом. URL: <https://naurok.com.ua/stattya-vivchaemo-kolir-cikavo-za-novim-derzhavnim-standartom-9397.html>
2. Інструктивно-методичні рекомендації щодо організації освітнього процесу та викладання навчальних предметів у закладах загальної середньої освіти у 2022/2023 навчальному році. ПОЧАТКОВА ОСВІТА. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/metodichni%20recomendazii/2022/08/20/01/Dodatok.2.pochatkova.osvita.20.08.2022.pdf>
3. Тихомирова Т.М. Методичні рекомендації до викладання навчальної дисципліни «Образотворче мистецтво (станкове та декоративне)» елементарного підрівня початкової освіти (з педагогічного досвіду). URL: <https://www.dnmczkmo.org.ua/2019/09/>

